

Advokátní kancelář Bříza & Trubač

Know-how report XVIII.

30. března 2021

Zdroje:

- Právní rozhledy č. 2, 3, 4, 5, 6/2021 (PR) ✓
- Bulletin advokacie č. 1-2, 3/2021 (BA) ✓
- Soudní rozhledy č. 2/2021 (SR) ✓
- Sbírka rozhodnutí NS č. 9/2020 (R) ✓
- Sbírka rozhodnutí NSS – ke dni zpracování nevyšlo nové číslo (poslední je 12/2020)
- Aktuality na stránkách Ústavního soudu ČR (k 23. 3.) ✓
- Shrnutí (civilní, obchodní a procesní) na <https://www.profipravo.cz> (k 23. 3.) ✓
- Tiskové zprávy na stránkách Nejvyššího soudu (k 23. 3.) ✓

Disclaimer: Tento dokument je určen výhradně pro interní potřeby zpracovatele, kterým je advokátní kancelář Bříza & Trubač. Zpracovatel žádným způsobem neodpovídá za obsah tohoto dokumentu (tj. za formulaci právních vět, shrnutí ani komentář k jednotlivým soudním rozhodnutím) a obsah tohoto dokumentu nepředstavuje právní radu. Připomínky směřujte na kristian.leko@brizatrubac.cz.

BŘÍZA & TRUBAČ

IUDIKATURA

• Obchodní korporace

- [1] **29 ICdo 43/2018 ze dne 30. 4. 2020 (R 100/2020 civ.)** Učinil-li dlužník coby obchodní korporace ovládaná jediným společníkem zvýhodňující právní jednání ve prospěch jiné obchodní korporace ovládané stejným jediným společníkem, jenž byl současně jediným jednatelem obou obchodních korporací, pak šlo o právní jednání ve prospěch osoby dlužníku blízké. Pravidlo § 13 ZOK se nepoužije na smlouvy uzavřené mezi dvěma jednočlennými společnostmi zastoupenými stejným jediným společníkem.
- [2] **27 Cdo 155/2019 ze dne 26. 11. 2020** Přednostní právo akcionářů na upsání nových akcií lze omezit či vyloučit pouze v případě, že důležitý zájem společnosti takový postup ospravedlňuje (§ 488 ZOK). Soud musí zkoumat, nakolik je vyloučení přednostního práva způsobilé tvrzený důležitý zájem společnosti naplnit a nakolik je pro naplnění tohoto zájmu nezbytné, resp. nakolik bude tento zájem ohrožen, nebude-li navrhované opatření schváleno. Míra důležitosti zájmu společnosti nesmí být zjevně nepřiměřená významu práva, do kterého má být zasaženo, a intenzitě tohoto zásahu (princip proporcionality). Důležitým zájmem společnosti ve smyslu § 488 ZOK přitom není údajná potřeba získání finančních prostředků pro činnost společnosti. Akciová společnost si nemůže „vybírat“, kteří z akcionářů jí výměnou za akcie poskytnou finance. Přednostní právo akcionářů musí být v tomto případě naopak respektováno. Kapitalizace pohledávek v dané věci také nemohla představovat důležitý zájem společnosti vzhledem k tomu, že pohledávky akcionářů vznikly pouhý týden před vyhotovením zprávy představenstva společnosti a měly tak pouze účelově sloužit k odůvodnění postupu při vyloučení přednostního práva akcionářů. Konečně, zvýšení „transparentnosti“ akcionářské struktury mělo za cíl pouze významně snížit podíl žalobce na základním kapitálu společnosti, což je naopak v přímém rozporu se smyslem a účelem existence přednostního práva akcionářů.
- [3] **27 Cdo 2927/2019 ze dne 9. 12. 2020** Zápis omezení převoditelnosti akcií na jméno do obchodního rejstříku je vždy zápisem konstitutivním (teprve zápisem do obchodního rejstříku jsou stanovy v části týkající se omezení převoditelnosti akcií na jméno účinné), bez ohledu na to, zda je ujednání o omezení převoditelnosti obsažené ve stanovách společnosti od jejího založení, či zda bylo do stanov vloženo až následně (jejich změnou). Do zápisu omezení převoditelnosti akcií na jméno do obchodního rejstříku jsou akcie neomezeně převoditelné, protože stanovy nejsou v této části účinné. Případná vědomost nabyvatele akcií o tom, že stanovy obsahují neúčinné ujednání o omezení převoditelnosti akcií na jméno, je bez právního významu.
- [4] **27 Cdo 368/2019 ze dne 27. 10. 2020** Společníci si mohou ve společenské smlouvě upravit právo na informace odlišně od zákona. Mohou je pro všechny či jen některé druhy podílů zúžit i rozšířit, mohou stanovit přesnější pravidla pro poskytování informací apod. Vždy však musí respektovat základní smysl a účel tohoto práva; úprava ve společenské smlouvě by neměla společníkovi fakticky znemožnit podílet se na řízení společnosti a realizovat zákonem přiznaná práva (např. právo podat společnickou žalobu nebo napadnout usnesení valné hromady).
- [5] **27 Cdo 1169/2019 ze dne 11. 11. 2020** „Sankční“ ručení podle § 68 ZOK vzniká teprve právní mocí rozhodnutí, ve kterém soud rozhodne, že (bývalý) člen statutárního orgánu obchodní korporace ručí za splnění určitých (konkrétních) povinností obchodní korporace. Rozhodnutí soudu o žalobě dle § 68 ZOK je tudíž konstitutivní. Věřitel může svoji pohledávku za (bývalým) členem statutárního orgánu obchodní korporace z titulu ručení podle § 68 ZOK přihlásit do insolvenčního řízení vedeného na majetek tohoto (bývalého) člena statutárního orgánu jen tehdy, nabude-li rozhodnutí o žalobě dle § 68 ZOK právní moci před uplynutím propadné lhůty k přihlášení pohledávek. V opačném případě jde o pohledávku, jež je vyloučena z uspokojení v insolvenčním řízení.

Novela ZOK (č. 33/2020 Sb.) nahradila zde řešené „sankční“ ručení podle § 68 ZOK novou úpravou žaloby na doplnění pasiv podle § 66 odst. 1 písm. b) ZOK. Ta se ale uplatní pouze na insolvenční řízení, zahájená 1. 1. 2021 a později.

BŘÍZA & TRUBAČ

[6] **27 Cdo 1597/2019 ze dne 11. 11. 2020** I podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 nebyla smlouva o výkonu funkce člena statutárního orgánu a občanským sdružením neplatná jen proto, že ji smluvní strany „podřídily“ zákoníku práce. Jakkoliv nezaloží mezi stranami pracovněprávní poměr (člen statutárního orgánu se na jejím základě nestane zaměstnancem občanského sdružení), její ujednání, jež neodporují kogentním právním normám, smluvní strany zavazují.

- **Zastoupení**

[7] **32 Cdo 2305/2020 ze dne 24. 11. 2020** Uzavření smlouvy a převzetí předmětu plnění na základě již uzavřené smlouvy jsou zcela odlišná právní jednání s odlišnými právními následky. Pověření k převzetí předmětu nájmu v sobě bez dalšího nemůže zahrnovat oprávnění uzavírat samotnou nájemní smlouvu, a to ani kdyby k uzavírání nájemních smluv, jejichž předmětem jsou stroje, docházelo běžně až při jejich převzetí. Na oprávnění osoby pověřené převzetím předmětu nájmu uzavírat nájemní smlouvy nelze usuzovat ani z toho, že tato osoba byla seznámena s detaily obsluhy předmětu nájmu.

- **Závazkové právo**

[8] **23 ICdo 56/2019 ze dne 16. 3. 2021** Jsou-li právním jednáním porušeny principy dobrých mravů, uplatní se tento korektiv i ve vztazích mezi podnikateli. I pokud však nelze učinit závěr o absolutní neplatnosti z důvodu porušení dobrých mravů, nevylučuje to posouzení, zda na právní poměry stran nedopadají jiná ustanovení poskytující právní ochranu jedné ze stran (např. ochrana slabší strany, adhezní smlouvy nebo i zákon o spotřebitelském úvěru, pokud podnikající fyzická osoba smlouvu uzavírá mimo rámec své podnikatelské činnosti). Samotná výše úroků nebude ve vztazích mezi podnikateli zpravidla bez dalších okolností představovat naplnění zákonných předpokladů rozporu s dobrými mravy podle § 588 OZ. Je-li jeden z podnikatelů slabší stranou, nepůjde v otázce samotné výše úroku bez naplnění dalších zákonných předpokladů § 433 OZ o důvodnou aplikaci tohoto ustanovení.

[9] **II. ÚS 3314/20 ze dne 23. 2. 2021** Princip priority výkladu nezakládajícího neplatnost smlouvy se uplatní i při výkladu smluv nájemních. I na nájemní smlouvy k bytu uzavřené v době, kdy § 686 OZ 1964 jako obligatorní náležitost takové smlouvy označoval ujednání o výši nájemného či způsobu jejího určení, je tedy třeba hledět jako na platné, je-li vzhledem k okolnostem uzavření smluv možný takový jejich výklad, který k závěru o splnění této náležitosti vede.

[10] **25 Cdo 3967/2019 ze dne 26. 11. 2020** Ustanovení § 2211 OZ zakládá nájemci (a přiměřeně též pachtýři) právo domáhat se ochrany proti zásahu třetího subjektu do jeho nájemního práva; svého práva ale využít nemusí. Svědčí mu právo volby, zda bude postupovat podle § 2211 OZ, nebo zda bude žádat o ochranu pronajímatele. Nájemci se nahrazuje majetková i nemajetková újma vzniklá narušením nájemního práva (nejen újma vzniklou poškozením pronajaté věci, zamezením užívání pronajaté věci, ale např. i ušlý zisk nebo újma na zdraví).

- **Náhrada újmy**

[11] **25 Cdo 1510/2019 ze dne 28. 5. 2020 (R 91/2020 civ.)** Vědomost o škodě ve smyslu § 620 OZ je dána i tehdy, jestliže nositel práva, jehož promlčení je posuzováno, o rozhodných okolnostech vědět měl a mohl (§ 619 OZ).

[12] **25 Cdo 4393/2018 (PR 6/2021, s. 225)** Soud může z důvodů zvláštního zřetele hodných snížit přiměřeně náhradu škody podle § 2953 odst. 1 OZ i v případě, že škůdcem je právnická osoba. O smysluplnosti takového výkladu svědčí i okolnosti případu, kdy žalovaným je myslivecký spolek (rozpočet v řádu několika desítek tisíc korun, nepočtená členská základna), u něhož by uložení plné náhrady škody ohrozilo nejen jeho schopnost dostát finančním závazkům, nýbrž i možnost vykonávat činnost, která má i společenský a kulturně-historický význam. To platí tím spíše, že požadovaná částka je naopak zcela marginální z pohledu finančních toků, s nimiž disponuje žalobce jako státní podnik hospodařící se všemi lesy ve vlastnictví státu.

BŘÍZA & TRUBAČ

- **Rozhodčí řízení**

[13] **23 Cdo 4006/2019, ze dne 16. 12. 2020** Strany si v rámci smluvní volnosti mohou *ex ante* upravit vlastní (mimosoudní) postup pro vyloučení rozhodce, který by nahradil soudní postup podle věty druhé § 12 odst. 2 ZRR. To však platí pouze za předpokladu, že tento postup bude respektovat rovnost stran a poskytne jim plnou příležitost k uplatnění jejich práv. Strany si tak mohou ujednat, že o vyloučení rozhodce rozhodne třetí nestranná osoba (např. *appointing authority*) nebo že se podřídí řádu stálého rozhodčího soudu. Přípuštění možnosti nahrazení postupu podle věty druhé § 12 odst. 2 ZRR postupem mimosoudního rozhodování o vyloučení rozhodců (byl-li tento sjednán a poskytuje-li adekvátní právní ochranu) v rámci probíhajícího rozhodčího řízení nevede k nepřiměřeným zásahům do kontrolní funkce soudu. Tuto kontrolní funkci může soud realizovat právě v případném řízení o zrušení rozhodčího nálezu.

- **Daně**

[14] **3 Afs 114/2018-87 ze dne 22. 2. 2021** Samotná skutečnost, že o poskytovateli zdanitelného plnění je zveřejněna informace, že je nespolehlivým plátcem, nemůže bez dalšího založit ručitelský vztah podle § 109 odst. 3 ZDPH. V takovém případě by nebylo možné dospět k závěru, že toto ustanovení je založeno na principu zavinění. Aby tak ručitelský vztah vůbec vznikl, musí ke skutečnosti, že je v okamžiku uskutečnění zdanitelného plnění nebo poskytnutí úplaty za něj zveřejněn status nespolehlivého plátce poskytovatele plnění, přistoupit další okolnosti, z nichž bude zjevné, že příjemce zdanitelného plnění věděl či vědět měl a mohl, že daň nebude uhrazena.

[15] **7 Afs 354/2019-25 ze dne 25. 3. 2021** Daňovému subjektu nenáleží úrok z neoprávněného jednání správce daně z částek, které uhradil na osobní daňový účet po dobu trvání odkladného účinku žaloby proti pravomocnému rozhodnutí ve věci doměření daně, na jejíž úhradu byly tyto částky určeny.

[16] **7 Afs 230/2020-27 ze dne 4. 3. 2021** Při posuzování neplatnosti smlouvy uzavřené mezi jednočlennou společností zastoupenou jediným společníkem a tímto společníkem musí správní orgán hodnotit, zda i přes absenci úředního ověření podpisů na smlouvě nedošlo k naplnění smyslu a účelu § 13 ZOK s ohledem na rozsudek velkého senátu 31 ICdo 36/2020. Byť toto rozhodnutí nemohlo být orgánům finanční správy v době jejich rozhodování známo, kasační soud je nyní závěry tohoto rozhodnutí povinen zohlednit.

- **Nemovitosti**

[17] **22 Cdo 1980/2020 ze dne 9. 12. 2020 (PR 4/2021 s. 145)** Nabytí vlastnického práva podle § 984 OZ je vyloučeno v případě absolutně neplatného nabývacího právního jednání (převod bytu v rozporu s generálním inhibitoriem podle exekučního řádu). Zákonem požadovaná dobrá víra nabyvatele totiž pokrývá toliko nedostatek vlastnického práva převodce, nevztahuje se však na jiné vady právního jednání, způsobující jeho neplatnost. Materiální publicita také nepůsobí v případech, kdy se nesoulad mezi evidovaným a skutečným stavem netýká údajů o právech, nýbrž údajů vypovídajících o technickém stavu, ekonomické hodnotě nebo veřejnoprávních omezeních, která se k věci vážou.

[18] **33 Cdo 1480/2020 ze dne 29. 10. 2020** Převedl-li nástupce spoluvlastníka, který porušil zákonné předkupní právo, podíl na nemovité věci osobě blízké, i když oprávněný spoluvlastník uplatnil vůči němu právo na převod podílu, přešel (při splnění podmínek § 1107 odst. 1 OZ) závazek z porušení předkupního práva na osobu blízkou. Takovou „jinou“ závadu podílu, jež není zapsána ve veřejném seznamu, nabyvatel přejímá pouze pokud nebyl v dobré víře. Ta se posuzuje objektivně, tj. nabyvatel musí vynaložit úsilí, které mu lze rozumně uložit, aby zjistil, zda na věci vážne závada, bez dalšího se nemůže spokojit s ujištěním převodce, že „na převáděné nemovitosti nevážnou žádné dluhy, věcná břemena, zástavní práva nebo jiná práva třetích osob, právní povinnosti a vady či omezení vlastnického práva“.

BŘÍZA & TRUBAČ

- **Procesní právo**

[19] 31 Cdo 1475/2020 ze dne 13. 1. 2021

I. Žalovaný je oprávněn uplatnit v odvolacím řízení, jež se řídí principy neúplné apelace, jako odvolací důvod ve smyslu ustanovení § 205 písm. f) OSŘ skutečnost, že po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně učinil jednostranný hmotněprávní úkon směřující k započtení své pohledávky proti vymáhané pohledávce; to platí bez zřetele k tomu, že odvolací soud bude o této obraně žalovaného rozhodovat ve skutečnosti v jediné instanci. Odvolací soud však k takovému kompenzačnímu projevu přihlédne jen tehdy, nebrání-li posouzení jeho důvodnosti, že je (musí být) spojen s nepřipustným uplatněním těch skutečností, jež se týkají důvodu vzniku (pravosti), výše a splatnosti pohledávky žalovaného užitě k započtení, jež nastaly (vznikly) před vyhlášením (vydáním) rozhodnutí soudu prvního stupně, nebo dokonce před podáním žaloby o zaplacení vymáhané pohledávky.

II. Jestliže odvolací soud nepřihlédne v odvolacím řízení, jež se řídí principy neúplné apelace, k jednostrannému hmotněprávnímu úkonu, jímž žalovaný uplatnil vůči žalobci (mimo soud) svou pohledávku k započtení proti žalobou vymáhané pohledávce proto, že účastníci řízení tuto skutečnost v odvolacím řízení neuplatnili, nebo proto, že posouzení důvodnosti započtení je spojeno s nepřipustným uplatněním dalších skutečností či důkazů, je tím současně deklarováno, že k zániku pohledávek takovým kompenzačním projevem nedošlo.

Velký senát NS se výslovně odchýlil od závěrů formulovaných v rozhodnutích 29 Odo 171/2003 (R 33/2006) a nedávných 32 Cdo 4182/2016 a 32 Cdo 2402/2018 (blíže K. Svoboda: Nejvyšší soud k námitce započtení v odvolacím řízení, Obchodněprávní revue č. 1/2021, s. 38).

[20] I. ÚS 2449/20 ze dne 25. 2. 2021 Soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, nemá žádnou diskreci ohledně postupu podle čl. 19 nařízení Brusel II bis. Pravidla o přerušení a případném prohlášení nepřipustnosti mají imperativní charakter. Rozhodnout o své příslušnosti může pouze a jedině soud, který zahájil řízení jako první. Soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, je pak rozhodnutím prvního soudu vázán a zásadně nesmí přezkoumávat jeho správnost či zákonnost. Nezabývají-li se svévolně a bez řádného odůvodnění obecné soudy existencí dřívějších rozhodnutí soudů jiného členského státu v téže věci rodičovské zodpovědnosti v přímém rozporu s nařízením Brusel II bis, dopouští se tím porušení ústavně zaručeného základního práva účastníka na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

[21] IV. ÚS 2732/20 ze dne 26. 2. 2021 Z práva na soudní ochranu lze dovodit povinnost soudu seznámit účastníky se záměrem soudu přenést místní příslušnost a dát jim příležitost vyjádřit se k takovému postupu, neboť vyjádření účastníků bude důležitým podkladem pro posouzení otázky, zda přenesení příslušnosti skutečně je v zájmu nezletilého.

- **Advokacie**

[22] III. ÚS 3315/20 ze dne 19. 1. 2021 Porušením kogentního znění § 7 položky 5 advokátního tarifu), v jehož důsledku je advokátovi odepřena odměna za zastupování v nezanedbatelné části, může dojít k porušení vlastnického práva dle čl. 11 odst. 1 Listiny ve smyslu legitimního očekávání jeho nabývání, práva získávat prostředky pro své životní potřeby prací podle čl. 26 odst. 3 Listiny a také práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, dopustí-li se tohoto porušení samotný soud.

[23] I. ÚS 3906/17 ze dne 1. 3. 2021 Úkon nahlížení do spisu ve fázi před rozhodnutím státního zástupce o podané stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání pro trestný čin, za nějž hrozil mnohaletý trest odnětí svobody, lze považovat za účelný a stát by měl obviněnému nahradit náklady, které na svou obhajobu za tento úkon vynaložil. Úkon nahlížení do spisu lze považovat za samostatný úkon právní služby, za který náleží náhrada podle § 11 odst. 3 AT, neboť se svou povahou kvalitativně blíží úkonu podle § 11 odst. 1 písm. f) AT, k němuž s ohledem na zásah státního zástupce nedošlo.

BŘÍZA & TRUBAČ

- **Rodinné právo**

[24] **31 Cdo 2008/2020 ze dne 09. 12. 2020 (PR 6/2021, s. 223)** Právní režim závazku, jehož rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a který převzal jeden z nich bez souhlasu druhého, se štěpí tak, že dluh z tohoto závazku do společného jmění manželů nepatří, avšak to, co z něj dlužník získal, je součástí tohoto jmění. Jestliže takto získaný majetek rozšířil masu společného jmění a zavázaný manžel uhradil nebo má uhradit dluh ze svého výlučného majetku, lze při vypořádání SJM uvažovat o disparitě podílů.

- **Trestní právo**

[25] **Pl. ÚS 86/20 ze dne 25. 2. 2021** Rozhodnutím ustanovit poškozenému zmocněnce stát plní svoji povinnost chránit v trestním řízení práva těch, jež je nemohou dostatečně sami hájit a ocitli se v řízení zpravidla pro protiprávní jednání jiné osoby. Pokud je úmyslem zákonodárce zařadit mezi náklady, jejichž úhradu po jejich zaplacení ustanovenému zmocněnci může stát nárokovat po pravomocně odsouzeném, nestačí k tomu procesním ustanovením upravit proceduru rozhodování (§ 155 odst. 5 TŘ), nýbrž je nutné povinnost pravomocně odsouzeného vůči státu nahradit náklady vzniklé ustanovením zmocněnce výslovně zakotvit. Postupem obecných soudů došlo k přenesení nákladů trestního řízení ze strany státu na odsouzenou bez zákonného podkladu, což je v rozporu s čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny.